

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΜΙΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΦΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ

ΑΝΑΤΤΙΘΙΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ «ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ»
ΤΟΜ. ΛΑ΄. (1967)

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΙ 1967

Κ. ΧΡΤΣΑΝΘΗ

ΜΙΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΦΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ

I

Ἡ ἐξέγερση τοῦ 1931 ὑπῆρξε ἓνα ἔθνικὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ μιᾶς μαύρης περιόδου, τῆς Παλμερικῆς, στὴν Κύπρο. Ἡ τολμηρὴ φωνὴ κάποτε τοῦ Μητροπολίτου Πάφου Λεοντίου Λεοντίου ἀκούστηκε, ὑπενθυμίζοντας τὸ ἔθνικὸ μας χρέος. Οἱ δυνάμεις ὅμως τῆς ἀποικιοκρατίας τὸν παρουσιάσανε στὸ Κακουργιοδικεῖο μὲ κατηγορία βασισμένη στὸ «Διάταγμα Ἀμύνης Κτήσεών τινων» (Defence for certain Possessions Order) καὶ τὸν δεσμεύσανε μὲ ἐγγύηση £250, ἀναβάλλοντας ἀπόφαση σύμφωνα μὲ εἰσήγηση τῆς ὑπεράσπισης πού δέχτηκε καὶ ἡ κατηγορία. Ἡ διευθέτηση αὐτὴ ἔγινε κατόπιν «χειρογράφου» δήλωσης τοῦ Ἐπισκόπου («Νέος Κυπριακὸς Φύλαξ», 16 Νοεμβρίου 1932). Οἱ δηλώσεις ἦταν δύο. Ἡ δευτέρη κάπως ὑποτιμητικὴ γιὰ ἓναν ἐπίσκοπο, δημιούργησε εὐλόγα παρεξήγηση. Δὲ μπορούσαν ὅμως νὰ δοθοῦν ἐξηγήσεις τότε, γιὰ τὸ καθετὶ λογοκρινόταν αὐστηρότατα. Ἡ πρώτη δήλωση ὑποδείχτηκε ἀπὸ τοὺς συνηγόρους τοῦ Μητροπολίτη μὲ βία καθαρὰ νομικὴ καὶ στόχο τὸν ἐξώδικο συμβιβασμὸ γιὰ νὰ γλυτώσῃ ὁ Μητροπολίτης σοβαρὰ ποινὴ, πού θὰ στεροῦσε τὴν ἐκκλησία ἀπὸ ἓνα ἡγέτη, ἀφοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος ὁ Γ' ἦταν ὑπέργηρος καὶ ὥρα τὴν ὥρα θὰ πέθαινε. (Τοῦτο ἔγινε τὸν ἐπόμενον χρόνον 1933).

Γιὰ τὴ δίκην αὐτὴ τοῦ Μητροπολίτη Λεόντιου γράφανε οἱ ἐφημερίδες τῆς τότε ἐποχῆς:

α) «Ἐλευθερία» (Λευκωσία): 9 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει σὲ μετάφραση ὀλόκληρο τὰ κατηγορητήριον, μὲ τὴν πληροφορία πὼς ὁ Μητροπολίτης Λεόντιος ἀπὸ τὴν 6 Νοεμβρίου βρίσκεται στὴ Λευκωσία καὶ ἀνάθεσε τὴν ὑπεράσπισή του στοὺς δικηγόρους Ἀντώνη Τριανταφυλλίδη καὶ Ἰωάννη Κληρίδη. 16 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὰ τῆς δίκης: Τὴν ἐξήγηση πού ἔδωσε ὁ Μητροπολίτης Λεόντιος, τὴν ἀγόρευση τοῦ Γ. Εἰσαγγελέα, ἀγόρευση τοῦ δικηγόρου τῆς ὑπεράσπισης Ἀντ. Τριανταφυλλίδη. Τὸ Παράρημα, 16 Νοεμβρίου 1932, περιλαμβάνει τὸ τί εἶπε ὁ πρόεδρος τοῦ Κακουργιοδικείου Τόμας (καταλήγοντας «...ἀναβάλλομεν τὴν ἐπιβολὴν ποινῆς ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι θὰ δώσετε ἐγγύησιν £250 μὲ δύο ἐγγυητὰς διὰ τρία ἔτη, διὰ νὰ ἐμφανισθῆτε εἰς τὸ Δικαστήριον νὰ ἀκούσητε ἀπόφασιν, ἐὰν κληθῆτε, καὶ νὰ συμ-

μορφωθῆτε πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν σας...») καὶ τὴν ἔγγραφη δήλωση τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου.

β) «Πάφος» (Κτήμα — Πάφου): 11 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει σὲ μετάφραση τὸ κλητήριον ἔνταλμα καὶ ὄλον τὸ κατηγορητήριο κατὰ τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου. 18 Νοεμβρίου 1932 περιγράφει τὰ τῆς δίκης καὶ δημοσιεύει τὶς δηλώσεις τοῦ Ἐπισκόπου.

γ) «Φωνὴ τῆς Κύπρου» (Λευκωσία): 19 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὰ τῆς δίκης κατὰ τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου.

δ) «Πρωϊνὴ» (Λευκωσία): 15 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὰ τῆς δίκης καὶ τὶς δηλώσεις τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου.

ε) «Νέος Κυπριακὸς Φύλαξ» (Λευκωσία): 9 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὸ ἐγκλητήριο καὶ τὶς κατηγορίες πού προσάπτονται κατὰ τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου. 16 Νοεμβρίου 1932: δημοσιεύει τὰ τῆς δίκης.

στ) «Νέον Ἔθνος» (Λάρνακα): 5 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει εἰδηση πὼς καταχωρήθηκε στὸ Δικαστήριο Λεμεσοῦ κατηγορία κατὰ τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου. 12 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὸ κατηγορητήριο σὲ μετάφραση. 19 Νοεμβρίου 1932 δημοσιεύει τὰ τῆς δίκης.

Κλπ.

Ὁ Sir George Hill στὸ κεφάλαιο «Ἐνωσις» ἀναφέρεται στὰ τῆς δίκης καὶ τὴ δέσμευση μὲ £250 τοῦ Ἐπισκόπου Πάφου Λεοντίου. (*A History of Cyprus, Cambridge, 1952, τόμ. III, σελ. 555*).

II

Ὁ κ. Ἀνδρέας Παυλίδης-Περνάρης ὕστερα ἀπὸ τὴ δίκη τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου ζήτησε σὰ χάρη νὰ τοῦ παραδοθῆ ὁ ὄλος φάκελλος τῆς δίκης αὐτῆς. (Ὁ πατέρας τοῦ κ. Παυλίδη, Μιλτιάδης Παυλίδης, δούλευε γραμματικὸς στὸ δικηγορικὸ γραφεῖο τοῦ δικηγόρου ὑπερασπίσεως Ἀντώνη Τριανταφυλλίδη). Ὁ Τριανταφυλλίδης τοῦ τὸν παραχώρησε.

Στὸ Ἀρχεῖο τοῦ κ. Ἀ. Παυλίδη, πού εὐγενῶς μοῦ δωρήθηκε, βρῆκα τὸ σχετικὸ φάκελλο, πού περιέχει τὰ ἑξῆς:

Π ρ ὴ τ η ἔ ν ὀ τ η τ α :

1) Δακτυλογραφημένη σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση ἢ τελευταία (ἀπὸ τὶς δυὸ) δηλώσεις τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου μὲ τίτλο R. V. Leondios Bishop of Paphos

UNDERTAKING.

Πάνω σ' αὐτὴ ὑπάρχουν ἀγκύλες, διορθώσεις καὶ σβυσήματα μὲ μολύβι. Στὸ τέλος χειρόγραφο τὸ ἑξῆς:

£250 with two

for 3 years

2) Τὸ κλητήριον ἔνταλμα ἢ ἐγκλητήριο ἡμερομηνίας 3 Νοεμβρίου 1932 καὶ ὑπογραφή:

By order
An Antoniadēs
Clerk of Assize Court

3) Ἐπτά φύλλα κωνὰ κατηγορητήριο (An Information filed by or on behalf of the Attorney—General) μεῦ ὑπογραφή:

(sd) H. W. B. Blackall

An Antoniadēs
Clerk of Assize Court

4) Χειρόγραφη δήλωσις (βλ. σὸ μέρος III).

Δεύτερη ἐνότιη:

5) Δακτυλογραφημένη σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση πάνω σὲ χαρτὶ τῆς Κυπριακῆς Κυβέρνησης ἢ δευτέρη δήλωση τοῦ Μητροπολίτη Πάφου (βλ. ἔγγραφο ἀρ. 1) καὶ μεῦ ἡμερομηνία. Πρ. 14th day of November, 1932.

6) Χειρόγραφη μεῦ μελάνι σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση ἢ δευτέρη δήλωση (βλ. ἔγγραφο ἀρ. 5) χωρὶς τίτλο καὶ ἡμερομηνία. Στὸ τέλος μεῦ μολύβι τὰ ἐξῆς: Judgment: You pleaded Guilty to a charge etc. — Explains the charge — Ὁ χαρακτήρας τῶν γραμμάτων δὲν εἶναι τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου.

7) Δακτυλογραφημένη στὰ ἑλληνικὰ ἢ πρώτη «Δήλωση» τοῦ Μητροπολίτη Πάφου μεῦ τίτλο:

ΔΗΛΩΣΙΣ

Μητροπολίτου Πάφου κ. Λεοντίου πρὸς τὸ Κακουργιοδικεῖον Λεμεσοῦ.

Σ' αὐτὴν ὑπάρχουν μεῦ μελάνη διορθώσεις καὶ σβυσίματα.

8) Ὅμοιο μεῦ τὸ ἀρ. 5 ἔγγραφο.

9) Μετάφραση στὰ ἑλληνικὰ τοῦ ἔγγραφου ἀρ. 5 χωρὶς τόνους καὶ μεῦ μιὰ διόρθωση, σὲ χαρτὶ λεπτὸ κιτρινωπό.

10) Δακτυλογραφημένη, χωρὶς τόνους, καὶ μεῦ τίτλο ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΙΣ, ἢ πρώτη δήλωση τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου μεῦ πολλὲς διαφορὲς στὴν διατύπωση.

11) Χειρόγραφη μεῦ μελάνι καὶ μεῦ χαρακτῆρα γραμμάτων ἄλλου προσώπου καὶ ὄχι τοῦ Μητροπολίτη Λεοντίου ἢ δευτέρη δήλωσή του.

12), Ἐπιστολὴ χειρόγραφη ἡμερομηνίας 10.11.32 τοῦ H. W. B. Blackall (ὑπογρ.) πρὸς τὸν Α. Τριανταφυλλίδη.

13) Ἐπιστολὴ χειρόγραφη ἡμερομηνίας 9 Nov. 1932 τοῦ H. W. B. Blackall (ὑπογρ.) πρὸς τὸν Α. Τριανταφυλλίδη.

14) Χειρόγραφο στ' ἀγγλικά μὲ μολύβι καὶ τίτλο (Submitted without prejudice).

15) Δύο σελίδες χειρόγραφες στ' ἀγγλικά μὲ μελάνι, πού ἔχουν διορθώσεις καὶ σβυσίματα. Ὁ χαρακτήρας τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἄλλο χέρι παρὰ τὸ προηγούμενο ἔγγραφο (ἀρ. 14) πάνω στὸ ἴδιο θέμα μᾶλλον μὲ διάφορη διατύπωση. Ὁ χαρακτήρας ὅμως αὐτὸς μοιάζει μὲ κείμενο τῆς χειρόγραφης ἀπολογίας τοῦ Λεοντίου.

16) Ὅμοιο μὲ τὸ ἔγγραφο ἀρ. 7.

17) Δακτυλογραφημένη «ΔΗΛΩΣΙΣ» (ἡ πρώτη δήλωση τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου) μὲ πολλές διορθώσεις καὶ μὲ ἀγκύλες σὲ πολλὰ σημεῖα.

18) Ὅμοιο μὲ τὸ ἔγγραφο ἀρ. 7 ἀλλὰ καθαρὸ πὰ χωρὶς διορθώσεις ἢ σβυσίματα.

Τρίτη ἐνότιη :

19) Σημείωση μὲ μολύβι.

20) Σημείωση μὲ μελάνι.

21) Πρακτικὰ τοῦ δικαστηρίου στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο γιὰ νὰ βροῦν σχῆμα δήλωσης ἀπὸ μέρους τοῦ κατηγορουμένου πρὸς ἐλάττωση ποινῆς.

22) Πρακτικὰ δικαστηρίου ὅπως στὸ ἔγγραφο ἀρ. 21.

Ἐλεύθερα :

23) Χειρόγραφο μὲ μολύβι ὅμοιο μὲ τὸ ἔγγραφο ἀρ. 6.

24) Ὅμοιο μὲ τὸ ἔγγραφο ἀρ. 18.

25) Ὅμοιο μὲ τὸ ἔγγραφο ἀρ. 17, χωρὶς διορθώσεις καὶ ἀγκύλες.

26) Παράρτημα «Ἐλευθερίας» ἀρ. 1878, Λευκωσία, 16 Νοεμβρίου 1932.

27) «Ἐλευθερία» (ἐφημερίδα), Τετάρτη, 16 Νοεμβρίου 1932.

III

Ἡ ἀπολογία ἢ δήλωση εἶναι χειρόγραφη μὲ μελάνι σὲ ριγωτὸ χαρτί. Μόνο σὲ δυὸ περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε μολύβι γιὰ προσθήκες λέξεων. Ἡ ἀρίθμηση ἔγινε ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι στὴν ἄνω ἀριστερὴ γωνία τῆς σελίδας. Συνολικὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δεκαεξί (16) φύλλα γραμμένη μόνο ἢ μιά τους ὄψη.

● τίτλος :

R v. Λεόντιος Ἐπίσκοπος Πάφου.

Κακουροδικεῖον Ἀμμοχώστου (σβυσμένο καὶ προστίθεται ἀπὸ κάτω του)

Λεμεσὸς 14.11.1932

εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ δικηγόρου Ἀντώνη Τριανταφυλλίδη.

Στὸ κείμενο ὑπάρχουν προσθήκες, μὲ βέλος ἢ χωρὶς βέλος, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν

Ἐπίσκοπο στὰ φύλλα 1 καὶ 6. Μὲ μολύβι προσθήκες ὑπάρχουν στὰ φύλλα 9 καὶ 10. Σβυσίματα συναντᾶς στὰ φύλλα 1, 6, 8, 9, 10, 11, 14. Ἐπὶ πλεόν στὸ φύλλο 14 ἀπαλείφονται συνέχεια ἕξι γραμμές, πού λένε τὰ ἑξῆς:

«Δὲν ἐφαντάσθην διὸ ἡ διδασκαλία μου θὰ εἶχε συνέπειαν τὴν δημιουργίαν δυσαρσεκειᾶς παρὰ τῷ λαῷ, διότι ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν πάντοτε ἠκολούθησα εἰς τὸ κήρυγμά του ἦτο ἀπολύτως ἠθικὴ, ἕκαμα τὸ καθῆκόν μου, ὡς Ἱεράρχης καὶ ἐδίδαξα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην διότι κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ διδάξω τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ εἶμαι ἥσυχος».

Ἀκολούθησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ χειρογράφου, διορθώνοντας σὲ δυὸ-τρὶα σημεῖα λάθη παραδρομῆς π.χ. ἥσυχος. Μερικὰ λάθη τ' ἄφησα, γιὰτι πιθανὸν ἔτσι τᾶθελε, π.χ. Disterbances.

Δίνω σὲ φωτοτυπία τὴν πρώτη σελίδα, ὅπου ξεχωρίζει καὶ ὁ τίτλος ἀπ' ἄλλο χέρι.

Τὸ χειρόγραφο κείμενο τοῦ τότε Μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου εἶναι τὸ παρακάτω:

R v. Λεόντιος Ἐπίσκοπος Πάφου
Κακουργοδικεῖον Λεμεσοῦ 14.11.932

1) Δὲν εἶμαι ἔνοχος ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἣν ἀποδίδει ἡ κατηγορία, διότι ἐδίδαξα τὸ ποίμνιόν μου ὅπως ὄφειλον καὶ ὅπως ἀντιλαμβάνομαι ἐπὶ ἀπολύτως ἠθικῆς γραμμῆς, ὅπως ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἀποσπασμάτων τῆς ὀμιλίας μου θὰ φανῆ.

2) α) Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἤμουν ἱεροκῆρυξ ἐν τῇ καισαυκῇ τῶν κηρυγματίων μου ἠκολούθησα τὴν ἑξῆς πορείαν: Πρὸ τῆς συνιάξεως τοῦ σκελετοῦ τοῦ λόγου ἠρώτων τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου ἢ τῆς κοινότητος περὶ τῶν κακιῶν τῶν ἐπιπολαζουσῶν ἐν αὐτῇ καὶ ἀναλόγως τούτων συνείασσον τὰ θέματα τῆς ὀμιλίας, ὅπως κλητηρίῳ τὰς κακίας ταύτας καὶ ἐπιφέρω ἀνάλογον πνευματικὴν θεραπεία ἐν τῇ κοινότητι.

β) Προτοῦ ἐπισκεφθῶ τὰ χωρία Ἀνώγυρα, Πραστειὸν καὶ Πισσοῦρι, εἶχον ἐπισκεφθῆ τὴν Πάχγαν, ὅπου ἔμαθον διὸ ἐγένετο φόρος τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην εἰς Πισσοῦρι καὶ διὸ διεδίδετο διὸ καὶ ἄλλα κακουργήματα πιθανὸν νὰ γίνωσιν. Ἠρώτησα διατι δὲν δύναται νὰ εἰρηνεύσωσιν ἀναμεταξύ των οἱ ἐκεῖ ἀδελφοὶ τῆς ἰδίας πίστεως καὶ μοῦ εἶπον μερικοὶ ἐκ τῶν κατοίκων διὸ ἤθελον νὰ μοὶ ὀμιλήσωσι περὶ τούτου ἰδιαιτέρως. Πράγματι μοὶ εἶπον διὸ

(φύλλο 2) φοβοῦνται διὸ τὸ κακὸν θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν Πισσοῦρι διότι ἔχουσι σχηματισθῆ πάθη βαθέα μεταξὺ τῶν χωριανῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Ἀποτέλεσμα τούτων εἶναι διὸ μόλις εὔρωσι εὐκαιρίαν προδίδουσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Πολλάκις μηχανοραφοῦντες καὶ ψευδεῖς κατηγορίας, καὶ πολλάκις ψευδορκοῦντες. Ἀπόδειξις διὸ κατὰ τὰ γεγονότα τοῦ περιουνοῦ Ὀκτωβρίου κατὰ τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἤμουν

ἀπὼν εὐρισκόμενος ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λονδίνου διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Συνεδρίου Δάμπεθ διὰ τὴν Ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς καὶ Ὁρθοδόξου, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εὗρον πάλιν τὴν εὐκαιρίαν μερικὰ ἐκ τῶν ἐν Πισσουρίᾳ μελῶν τοῦ ποιμνίου μου ὅπως γίνωσι πάλιν προδόται ὁ εἰς τοῦ ἄλλου.

γ) Ἡ προδοσία εἶναι μέγιστον ἁμάρτημα κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Ἰούδας ἐπρόδωκε τὸν Διδάσκαλον καὶ Κύριον, δηλαδὴ χωρὶς νὰ τὸν καλέσῃ ἢ δικαιούσῃ ἵνα ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτὸς διὰ τὸ πάθος καὶ χαμερπεῖς σκοποὺς μόνος προσῆλθε πρὸς τὸ Δικαστήριον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐμαρτύρησεν ἕνατιον τοῦ Κυρίου, μαρτυρίαν ἢ ὁποία μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ κατὰ τὸ γράμμα ἦτο ἀληθινή, ἐνῶ πραγματικῶς καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν

(φύλλο 3) ἦτο ψευδής. Ὅτι ὁ Διδάσκαλος εἶναι Βασιλεὺς καὶ οὐ θὰ καταργήσῃ τοὺς νόμους καὶ τοὺς Προφῆτας ἐνῶ ὁ Ἰούδας ἐγνώριζεν ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἦτο πνευματικὴ καὶ οὐ θὰ συνεπλήρωσε μόνον τοὺς Προφῆτας. Ἄλλοι προδόται ψευδομάρτυρες εἶπον ὅτι τὸν ἤκουσαν νὰ λέγῃ «Δύναμαι καταλύσαι τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομηῆσαι αὐτόν». Ὁ Χριστὸς ἠγνῶει τὸ σῶμά του, τὸν θάνατον διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν Ἀνάστασίν του. Ἐνῶ οἱ ψευδομάρτυρες ἠρμήνευσαν τοὺς λόγους του οὕτως δὲν ἀφεῶρον ἱστορικόν τι γεγονός λαθὼν χώραν, ὅτι ἐσήμενον τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος.

δ) Τὴν προδοσίαν λοιπὸν ὄφειλον καὶ ἐγὼ νὰ σιγματίσω ἐν τῷ ποιμνίῳ μου ὡς ἀντιχριστιανικὴν. Καὶ ἡ πράξις ἢ ὁποία μοὶ κατηγγέλη εἰς τὴν Πάχραν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν ἔδωσα εἰς τὴν προδοσίαν.

Εἰς ἕνα ἄπλοῦν φόνον ὁ χριστιανὸς δὲν κληθῆ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου νὰ μαρτυρήσῃ καὶ νὰ διάφωτισῇ τὴν δικαιοσύνην διότι ὡς χριστιανὸς πολίτης ἐξεγείρεται κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐκτελεῖ καθήκον. Ἐκεῖνος ὅμως ὁ πράσων τὴν ἰδίαν πράξιν ἄπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ ἐκδικηθῆ τὸν φονέα τὸν ὅποιον μισεῖ δι' ἰδικούς του λόγους εἶναι ἠθικῶς

(φύλλο 4) ἀξιώμεμπτος. Ἡ δὲ κακὴ αὕτη πράξις δὲν μάλιστα ὁ ἴδιος ὁ μάρτυς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του χαλκεύῃ τὴν προσαγωγὴν του πρὸ τῆς δικαιοσύνης καθίσταται πραγματικῶς προδοτικὸς.

ε) Ὡς ποιμὴν χριστιανικῆς ποιμνῆς ὄφειλον νὰ διδάξω ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ταύτης γραμμῆς καὶ διὰ τοῦτο ὠμίλησα ἐν Πισσουρίᾳ περὶ τοῦτου ἀκολουθῶν τὴν τακτικὴν μου ἣν ἐφήρμοσα ἀπὸ τῶν ἐτῶν καθ' ἃ ἤμην ἱεροκλήρυξ, δηλαδὴ νὰ κεντηριάξω τὰς ἐπιπολαζούσας κακίας. Ἐχω δὲ τῶρα ὁπόταν εἶμαι ἐπίσκοπος εἰς μείζονα βαθμὸν τὸ καθήκον τοῦτο.

στ) Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς ἄλλα χωρία ἐπληροφορήθην ὅτι ὑπῆρξαν ψευδομαρτυρίαι διὰ τοῦτο ὠμίλησα ἀναλόγως κατὰ τὴν δεκάτην ἐντολήν.

3) Εἰς τὸ ἀπόσπασμα τοῦ λόγου μου ἐν Πισσουρίᾳ τὸ ἀναγεγραμμένον ἐν τῇ κατηγορίᾳ λαμβάνονται μερικαὶ φράσεις μεμονωμένα ἄνευ συνεχείας μέ τινας

παράλλαξ αἱ ὁποῖα ἀλλοιώνουσι τὴν ἀληθινὴν διδασκαλίαν τοῦ λόγου μου ἢ ὑποία δύναιται νὰ εὐρεθῇ μόνον ἐν τῇ συνεχείᾳ.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ Εὐαγγέλιον ἦτο τεμάχιον ἐκ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἐκ τοῦ

(φύλλο 4) ὁποῖου ἐξέλεξα πρὸς διδασκαλίαν τρεῖς στίχους, ἀποτελοῦντας τρεῖς βαθμίδας, δηλαδὴ τρεῖς ἀρειάς, αἵτινες ὀδηγοῦσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα, καθὼς τὸ ἴδιον τεμάχιον τοῦ Εὐαγγελίου λέγει «Καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου (Κυριακῆ Β. Λουκᾶς Κεφ. σι', στίχ. 31—36)». Ὁ πρῶτος στίχος τῆς διδασκαλίας εἶναι

α) «καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως». Μεταξὺ ἄλλων λόγων, ἐρμηνεύων τὸν στίχον τοῦτον καὶ κατὰ τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα τῶν Κατηχητικῶν Ὁμιλιῶν ἔπρεπε νὰ φέρω καὶ παράδειγμα ἐπικαιρον καὶ εἶπον ὅτι «ἐμαθον ὅτι πρὸ τινος χρόνου, (οὐδόλως ἐνθουμάμαι ὅτι εἶπον, κατὰ τὴν κατηγορίαν, «κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτις ἐξεροράγησαν ταραχαὶ» ἀφοῦ ἄλλως τε ἡ λέξις ταραχαὶ δὲν εἶναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὀρθή, οὔτε ἐξηγεῖ τὴν Ἀγγλικὴν λέξιν “Disturbances” καὶ ἐγὼ οὐδέποτε τὴν μεταχειρίζομαι), μερικοὶ ἐκ τῶν χωριανῶν δὲν ἐφάνησαν συνεπεῖς πρὸς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ἔπραξαν τὴν ἀνήθικον πράξιν τῆς προδοσίας, προδώσαντες ὁ εἷς τὸν ἄλλον, διὰ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν προηγουμένων παθῶν των, καὶ ἐπροξένησαν εἰς αὐτοὺς ζημίας καὶ καταστροφὰς καὶ φυλακίσεις. Ὑπέμνησα κατόπιν εἰς τοὺς κατοίκους ὅτι ὅπως δὲν θέλουν νὰ τοὺς

(φύλλο 6) μισῶσι, νὰ τοὺς βλάπτωσι καὶ νὰ τοὺς ἐνοχλῶσιν οἱ ἄλλοι, τοιοῦτοιρόπως καὶ αὐτοὶ καθὼς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν πρέπει νὰ τὸ πράττωσιν εἰς τοὺς ἄλλους. Εἶπον κατόπιν ὅτι ἐπληροφορήθην τὸν φόνον ὁ ὁποῖος ἐγένετο πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καὶ ἐξήγησα ὅτι ἡ τρομερὰ αὕτη πράξις ἢ ὁποία πολλάκις συνέβη ἐν Πισσουρίῳ εἶναι ἢ ὑβρίστη παράβασις τοῦ ρητοῦ ὑπερ ἐξήγουν. Ἄλλως τε μοὶ ἀνηγγέλθη προηγουμένως ὅτι θὰ ἀνεγίνωσκον μνημόσυνον τοῦ φονευθέντος περὶ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας. Κατόπιν ἀνεφέρθη εἰς τὴν πληροφορίαν μου ὅτι τὰ πάθη εἶχον προχωρήσει τόσον καὶ ὅτι θὰ ἐγίνοντο καὶ ἄλλοι φόνοι διὰ τὰ πάθη ταῦτα. Καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ μου ἐξουσίᾳ, ὡς Ἐπισκόπου, ἐχρησιμοποίησα τὰς ἀσχηρὰ(ς) φράσεις «Καὶ ἐὰν τῶρα οἱ τοιοῦτοι ψευδομάστιγες προδῶται εἶναι ἄγνωστοι, πιστεύω ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ὁπότεν θὰ γνωσθῶσι καὶ θὰ σημειωθῶσι καὶ θὰ ἀφορισθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ νὰ μὴ νομίζωσιν ἐπίσης ὅτι διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἐξεδικίησαν τοὺς ἀντιπάλους των, διότι δι' αὐτῆς δὲν προσήψαν καμμίαν ἐντροπὴν ἐπ' αὐτῶν, διότι εἶναι αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμία νὰ φυλακισθῇ κανεὶς διὰ ζλοπῆν, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ φυλακισθῇ κανεὶς διὰ τὴν παροίδα».

(φύλλο 7) Ἐρμηνεύω δὲ τοῦτο ὡς ἐξῆς: Ὅταν ἐν χριστιανικὸν ἄτομον καλῆ τῇ πίστει νομίζῃ ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ ἓνα οἰονδήποτε τρόπον διὰ τὸ καλὸν

τῶν ὁμοίων του καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον καὶ χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου θνοιάζη τὰ ὑλικά του συμφέροντα καὶ τὴν ζωὴν του, ὁ τοιοῦτος εἶναι ἠθικὸς ἀξιέπαινος, ἔστω καὶ ἐὰν σφάλλεται εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας του. Ἐὰν δὲ ὁ τρόπος αὐτὸς ἐπιφέρῃ καὶ ποινὴν ὡς τὴν φυλάκισιν, ἢ ποινὴ αὕτη δὲν τὸν ἀτιμάζη, ὅπως ἔνα κλέπτην ἢ πλαστογράφον ἢ κοινόν τινα ἐγκληματίαν. Εἶμαι βέβαιος διὰ τὴν ἀποψιν ταύτην συμμερίζονται καὶ οἱ Ἀγγλικανοὶ φίλοι συνάδελφοί μου ἀναφορικῶς πρὸς τοιαύτας πράξεις τῶν ὁμοεθνῶν των.

4) Κατόπιν ἀνεφέρθη ἐν τῷ λόγῳ μου εἰς τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ἔσχεν τὸ ἐρημνευθὲν ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου ἐπὶ τῶν Ἑθνῶν καὶ τῆς μαιτρικῆς αὐτῶν ἀπὸ ἀπίστων καὶ ἀνηθικῶν πολεμουμένων ἀλλήλα καταστρεπτικῶς. Εἶπον διὰ ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἐπεχείρουν τὰ Ἑθνη νὰ ἀκολουθῶσι τὴν χριστιανικὴν ταύτην διδασκαλίαν. Δυστυχῶς ὁμῶς τώρα ὀπισθοδρομοῦμεν καὶ εἶναι φανερόν. Διότι παραδείγματος χάριν ἡ Εὐρώπη ὀφείλει τὸ πολιτισμὸν τῆς εἰς τὴν

(φύλλο 8) Ἑλλάδα καὶ ἐν τούτοις ἀντὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὴν νὰ δεῖξη πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἢ χριστιανικὴν ἀνθρωπότης, ἡμεῖς ἀκόμη κρατούμεθα δούλοι. Προσποιοῦνται οἱ Εὐρωπαῖοι διὰ κάμνουσι συνδιασκέψεις πρὸς ἀφοπλισμὸν καὶ ἐλπίζομεν διὰ ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφ' ἐτέρου κατασκευάζωσι πλοῖα καὶ ἀεροπλάνα καὶ τὰνκς καὶ τὰ ὀδηγοῦσι κατὰ τῶν μικρῶν λαῶν διὰ νὰ τοὺς ἐκφοβίζωσιν διὰ ζητῶσι τὰ δίκαιά των. (Ὁδδόλως ἐνθυμοῦμαι διὰ εἶπον συγκεκριμένως νὰ μᾶς ἐκφοβίζωσιν. Ὁ λόγος μου ἄλλως τε, ὅπως κάμνω παντοῦ, εἶναι ἀφηρημένος καὶ ὄχι συγκεκριμένως εἰς πολιτικὰ ζητήματα).

(φύλλο 9) α) Εἰς τὸ χωρίον Ἀ ν ὄ γ γ ρ α ὠμίλησα ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ ὅποῖον διδάσκει διὰ ὅστις θέλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστὸν πρέπει νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἡρμήνευσα διὰ ἀπαρνήσεις τοῦ ἑαυτοῦ δὲν σημαίνει ἀπαρνήσεις τοῦ σώματος ἀλλὰ ἀπαρνήσεις τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἀκολουθῶν τὴν παιδαγωγικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας διὰ τοῦ παραδείγματος ἀνέφερον ὅσα ἔμαθον ἐν Πάγκτ διὰ τὸν φόνον τοῦ Πισσοῦριου. Οὐδόλως εἶπον ὅσα λέγει ἡ κατηγορία κατὰ λέξιν, διαστρέφουσα τὴν ἀληθινὴν ἔννοιαν τῆς διδασκαλίας μου, ἀλλὰ εἶπον «δὲν γνωρίζω ἐὰν τοιαῦτα κακαὶ πράξεις προδοσίας καὶ ψευδομαρτυρίας ὑπῆρξαν καὶ εἰς τὸ χωρίον σας ἢ ἐὰν μερικεῖ ἀπὸ σᾶς ἔνεκα ἔχθρας καὶ πάθους προῦδόθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν, ἀλλὰ ὀφείλω νὰ σᾶς εἶπω διὰ ἕνας προδότης εἶναι ἀνάξιος νὰ εἰσέρχεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπέναντι τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐπὶ τῆς ὁποίας τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.

β) Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν σας κ. Πρόεδρε ἐπὶ τούτου, διὰ κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι ἀδύνατον ἀγράμματοι ἀστυνομικοὶ καὶ χωρικοὶ νὰ ἀντιληφθῶσι καλῶς τὴν ἔννοιαν ἐνὸς λόγου. Ἐπίσης δὲ διὰ μὲ τὰς σπο-

ραδικὰς φράσεις τὰς ὁποίας γράφουν οἱ ἀστυνομικοὶ ἐκ τῶν λόγων μου ἐπέρχεται διαστροφή τῶν λόγων.

(φύλλο 10) Ἀπόδειξις δὲ τρανοιάτη εἶναι τοῦτο διὸ ἐν τῇ κατηγορίᾳ ἐν τῷ ἀποσπάσματι τοῦ λόγου (τῷ β) παρουσιάζεται ὡς συνέχεια τὸ ἐξῆς: «ἕνας προδότης ὁμοιάζει μὲ τὸν Ἰούδαν ὁ ὁποῖος ἐπρόδωσε τὸν Κύριον πρὸ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου». Τὸ τοιοῦτον δίδαγμα ὄχι τὸ ἴδιον τὸ εἶπον ὅπως διόλου ξεχωριστὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην διδασκαλίαν μου εἰς τὸ χωρίον Ἀνώγυρα. Συνηθίζω δὲ νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω σχεδὸν εἰς κάθε χωρίον. Κατέρχομαι ἀπ' τὸν Θρόνον καὶ ἵσταμαι πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἣ ἅμα τελειώσω τὸν λόγον μου μὲ τὸ «Ἀμήν» κάμνω μίαν προσθήκην διδασκαλίας περὶ ἐκκλησιασμοῦ. Ἐπειδὴ ἔνεκα τοῦ μακροσκελοῦς τῆς λειτουργίας ἡμῶν πολλοὶ χριστιανοὶ φεύγουσι προτοῦ τελειώσῃ ἢ κάμνουνσι τοῦτο ἔνεκα κακῆς συνηθείας, διὰ τοῦτο πάντοτε προσθέτω διὸ πρέπει νὰ μένωσι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ μυστηρίου τῆς λειτουργίας, διότι κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν ὁποίαν διδάσκει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐκεῖνος ὁ Χριστιανὸς ὅστις φεύγει πρὸ τοῦ τέλους τῆς λειτουργίας ὁμοιάζει μὲ τὸν προδότην Ἰούδαν ὁ ὁποῖος ἐπρόδωσε τὸν Χριστὸν ἀφοῦ ἔλαβε τεμάχιον ἄριτου βεβαμμένον εἰς τὸ τριβλίον, καὶ ἔφυγε προτοῦ τελειώσῃ ὁ Μυστικὸς Δείπνος. Τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἔκαμα καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.

(φύλλο 11) Ἐν Πρασιεῖ ὠμίλησα ἐπὶ τοῦ ρητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου «Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα». Φέρων ἐρμηγεῖαν τῶν καλῶν ἔργων εἶπον διὸ ταῦτα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον διότι ὅστις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον δὲν πράττει κακὰ ἔργα, ψεύδους, κλοπῆς, ψευδομαρτυρίας, προδοσίας καὶ τὰ λοιπά. Ὑπέμνησα εἰς τοὺς χωριανοὺς διὸ πρέπει νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν βλέπω εἰς τὸ χωρίον τῶν, διότι ἔχουσι ἔριδας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ὑπῆρχον καταγγελίαι εἰς τὸ Γραφεῖόν μου διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ψάλτου τῆς Ἐκκλησίας τῶν, τὸ ὁποῖον ἐτάρασσε τὸ χωρίον ἐπὶ δύο ἔτη καὶ τὸ ὁποῖον μετὰ τὸ πέρασ τῆς λειτουργίας μου ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν ἡμέραν συνεβίβασα.

Εἶπον εἰς τοὺς χριστιανοὺς διὸ ἐφ' ὅσον βλέπω αὐτὰ τὰ μίση ἀναμεταξύ τῶν νὰ καλλιεργῶνται, φοβοῦμαι μήπως καὶ ἐκεῖνοι εὐρίσκονται εἰς τὴν κακὴν ἠθικὴν κατάστασιν, ὄχι μόνον νὰ μισῶσιν ἀλλήλους ἀλλὰ καὶ νὰ προσενῶσι καταστροφὰς ἀναμεταξύ τῶν διὰ τῆς προδοσίας καὶ συνέστησα νὰ μὴ πράττωσι τὴν τρομερὰν αὐτὴν πρᾶξιν, ὅπως ἐπληροφορήθην διὸ

(φύλλο 12) συμβαίνει εἰς ἕν πλησιόχωρον ὅπου μερικὰ πρόσωπα ἔνεκα τῶν παθῶν τῶν κατήνησαν εἰς τὴν προδοσίαν προσενήσαντα φυλακίσεις, πρόστιμα καὶ τόσας καταστροφὰς. Τὰ τοιαῦτα πρόσωπα δὲν εἶναι χριστιανοὶ καὶ διὰ ἀνακαλυφθῶσι πρέπει νὰ ἀποπέμψωνται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ μὴ μεταλαμβάνωσι τῆς ἀγίας κοινωνίας, ἣ ὁποία εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.

β) Κατόπιν προσέθεσα ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πράξεων τούτων καὶ ἐκ μέρους τῆς νέας γενεᾶς, πρέπει νὰ λαμβάνωσι μέριμναν ὅπως διδάσκωσι τὰ τέκνα των τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὰ καλὰ παραδείγματα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν προγόνων των, διότι μόνον ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδικῆς των δύναται νὰ ὠφεληθῶσι, ἐπειδὴ πιστεύουν εἰς αὐτήν. Καθήμενοι εἰς τὰς οἰκίας των ἀπὶ νὰ ἀσχολοῦνται εἰς κακολογίας καὶ ἀνοήτους ἱστορίας πρέπει νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα των πῶς νὰ ἴστανται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσεκτικὰ καὶ πῶς νὰ προσεύχωνται μὲ πίστιν εἰς τὸν Θεόν. Ἐπίσης νὰ διδάσκωσιν αὐτὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων των καὶ νὰ μὴ ἀναμένουσι τὰ πάντα ἀπὸ τοὺς διδασκάλους.

(φύλλο 13) διότι οὗτοι δὲν δύναται νὰ πράξωσι τὰ πάντα, ἀλλὰ διδάσκωσι γράμματα μόνον.

(Οὐδόλως ἐνθυμοῦμαι ἐὰν εἶπον, οἱ διδάσκαλοι ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν καταστάσει φοβοῦνται νὰ διδάξωσι τοιαῦτα πράγματα. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι δὲν τὸ εἶπον, διότι οἱ διδάσκαλοι καὶ σήμερον ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν καταστάσει διδάσκουσι τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν καὶ τὸ Γραφεῖον τῆς Παιδείας δὲν τοὺς ἐμποδίζει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑλλ. Ἱστορίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μάθημα τῶν Ἑλληνοπαίδων τῆς Κύπρου καὶ τῶν Ἑλληνοπαίδων τῆς κοινότητος τοῦ Πραστειοῦ).

(φύλλο 14) Ἐν Κτήματι εἰς τὸ μνημόσυνον τῶν πεσόντων τοῦ περιουνοῦ Ὀκτωβρίου ὠνόμασα ἁγίας καὶ ἱεράς τὰς ψυχὰς τῶν φονευθέντων, διότι μὲ ἅγιον τρόπον ἐθνοεισθήσαν. Οἱ πεσόντες δὲν ὑπάρχει καμμία ἀπόδειξις ὅτι ἡμάριθσαν, ἀφοῦ καλῇ τῇ πίστει καὶ κατὰ τὰς παραδόσεις των ἀπέθανον θυσιόσαντες τὴν ζωὴν των διὰ τὴν πατριδα. Ἐπεσαν ἐνδόξως ἀλλὰ καὶ μὲ τρόπον ἅγιον.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἅγιος διότι εἶναι πλήρης ἀγάπης καὶ αὐτοθυσίας ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὁ θυσιάζομενος ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὅπως ὁ Χριστὸς, εἶναι καὶ αὐτὸς ἅγιος. Ὅπως ὁ ἐξ αὐτοθυσίας θάνατος τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ὁμοεθνῶν του εἶναι τὸ ὑψιστον μαρτύριον, τοιοντοτρόπως καὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἡ προᾶξις θεωρεῖται μαρτύριον διὰ τὸ Ἔθνος των.

Ἡ διαγωγὴ αὕτη τῶν ψυχῶν τούτων πρέπει νὰ εἶναι παράδειγμα καὶ εἶθε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φωτίσῃ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμά των.

(φύλλο 15) Οὐδέποτε ἔκαμα σιασιστικὴν ὁμίλιαν, οὔτε ὠμίλησα εἰς τι χωρίον ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ λαὸς συνηθροῖζετο παντοῦ πρὸς ὑποδοχὴν μου διὰν εἰσερχόμην εἰς τὰ χωρία, καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅπου ἐφιλοξενούμην καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου πρὸς ἀποχαιρέτησίν μου, ἀλλ' οὐδέποτε εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἔκαμα ὁμίλιας. Καὶ εἰς πανηγύρεις εὐρέθην τελευταίως, ἀλλ' οὐδαμοῦ ὠμίλησα σιασιστικῶς.

Αἱ ὁμίλιαί μου ἦσαν πάντοτε κηρύγματα ἐκκλησιαστικὰ συντεταγμένα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιστήμης καὶ Ρητορικῆς. Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία συνδεδεμένη οὕσα μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰ θέματα τῆς

Ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας πρὸς τὸ Χριστιανικὸν Ἑλληνικὸν ποιμνιον ἀκολουθεῖ πάντοτε τὴν ἴδιαν πορείαν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις παρ' ἡμῖν εἶναι Ἐθνικὴ Ἐκκλησία, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀδελφὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν μεταξὺ τῶν Ἐπισκόπων τῆς ὁποίας ἔχω πολλοὺς ἀγαπητοὺς φίλους συναδέλφους, ὡς τὸν σεβαστὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κανιουαρίας, ὅστις εἶναι Ἐθνικῶφρων καὶ ἀγαπᾷ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς, ὅπως καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν δόξαν τῆς, ἐξ ἴσου καὶ οἱ δύο, ἐξ ἴσου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

(φύλλο 16) Πάντοτε ἔπραξα τὸ καθήκον μου ὡς Ἕλληνα Ἱεράρχη καὶ Ἕλληνα Χριστιανὸς Ἱεροκλήρῳ, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὠνομασθῶ στασιαστικῆς, ἀφοῦ τὰ κηρύγματα διὰ τὰ ὁποῖα κατηγοροῦμαι ἐγένοντο κατὰ τὴν συνήθη ποιμαντορικὴν μου περιοδεῖαν καὶ εἰς ταῦτα ἠρμήνευσα τὸ Εὐαγγέλιον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεολογικῶν καὶ ἐθνικῶν μου παραδόσεων, τὰς ὁποίας παρέλαβον ἀπὸ τὸ Πατρισταίμιον εἰς τὸ ὁποῖον ἐσοῦδάσα.

Οὔτε ποτὲ ἐγανιάσθην διὰ τὴν διδασκαλίαν μου θὰ εἶχε ποτὲ συνέπειαν τὴν δημοφιλίαν δυσαρσεκείας παρὰ τῷ λαῷ, διότι ἡ γραμμὴ τὴν ὁποῖαν πάντοτε ἠκολούθησα εἰς τὰ κηρύγματά μου ἦτο ἀπολύτως ἠθικὴ.

Ἐπραξα τὸ καθήκον μου καὶ ἐδίδαξα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Εὐαγγελίου, διότι κατὰ τὸ ἀξίωμα μου δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ διδάξω ἐναντίον τοῦ Εὐαγγελίου τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν.

Διὰ τοῦτο ἡ συνείδησίς μου εἶναι τελείως ἡσυχος καὶ ἡ ψυχὴ μου διατελεῖ ἐν εἰρήνῃ.

IV

Ἀπὸ τὴν χειρόγραφη ἀπολογία ἢ δήλωση τοῦ Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιου Λεοντίου καταφαίνεται ἡ σταθερὴ ἀπόφασις τοῦ ἱεράρχη αὐτοῦ νὰ ἐμμεῖνι σὲ πολλὰς ἐθνικὰς ἀπόψεις του. Μερικὰς κάπως ἀσθενεῖς δικαιολογίαι «περὶ προδοτῶν» δὲν ἄλλοιώνουν τὴν ἐθνικὴ πρόθεσις τοῦ ἱεράρχη. Οἱ δικηγόροι συνέταξαν μὲ βάση τὴν χειρόγραφη ἀπολογία τοῦ Ἐπισκόπου σύντομη νομικῆς ὑφῆς δήλωση, πὺν ῥυστόσο δὲν ἀπάλασσε ὀλότελα τὸν κατηγορούμενον. Γι' αὐτὸ (φαίνεται κατόπιν ἀπὸ ὑπόδειξη τοῦ δικαστηρίου) ἐγένετο ἡ δευτέρη δήλωση, πὺν γράφτηκε ὀλόκληρη ἀπὸ τοὺς δικηγόρους (ἢ ὑπαγορεύθηκε ἀπὸ ἐκπρόσωπο τοῦ δικαστηρίου).

Προσαρτῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ φακέλλου γιὰ νὰ βοηθήσω ἄλλους γιὰ περαιτέρω σκέψεις πάνω στὸ ζήτημα αὐτό.

Rex versus Leondios Leondiou, Bishop of Paphos.

U n d e r t a k i n g .

I desire to withdraw without qualification the statements contained in the information to which I have pleaded guilty which I admit ~~to~~ have the effect attributed to them in the innuendoes.

I undertake to abstain in future from making any speech or preaching any sermon or taking any other action which is likely to cause disaffection or discontent against His Majesty or the Government of Cyprus or to publish any words or document with intention to bring about a change in the Sovereignty of the Colony.

The 14th day of November, 1932.

"Εγγραφο αρ. 5.

Βαπτίς

κατά

Παυλίου Παύλου, Μητροπολίτην Τάβρου

Δήλων

Επιθυμῶ τὸ δωρεὰν ἀκωισθῆσθαι τοῖς ~~ἀποστόλοις~~
φράσις τοῖς ωριμαχομένοις ἐν τῇ καθήκοντι κληρονομίᾳ,
ἐν ὁμοίῳ ἀδελφῶν ὅτι εἶται ἕνα, ἵνα αἱ ὁμοίαι
καταλείπονται ὅτι ἔχον τὴν κληρονομίαν τὴν ὁμοίαν
ἀποδοῦν ἐν αὐταῖς αἰ ἐν τῇ καθήκοντι κληρονομίᾳ ἐπιση-
ρίτως διὰ τὸ τὸν κτλ.

ἀναλαμβάνει τὸ εἶδος ἐν τῇ μετῆρῃ ἐν
τῷ κατὰ διαθήκην ὁμιλίᾳ ἢ κληρονομίᾳ
ἢ τῷ ὁμοίῳ εἶδος ἐπισηρίτως
τὸ ὁμοίον διαθήκην ἢ διαθήκην κατὰ
τὴν κληρονομίαν Α. Μετῆρῃ ἢ τὴν κληρονομίαν
τὴν κληρονομίαν, ἢ τὸ ὁμοίον διαθήκην ὁμοίῳ
ἢ ἕνα τὸ ὁμοίον τὸ ὁμοίον ἀδελφῶν
τὴν ἐν τῇ Ἀποστολικῇ κληρονομίᾳ

10-11-32

Dear Mr. Trautapfel

I should be glad if
you could call here at
3 pm, if convenient; when
I will give you the
answer to the Committee
proposals of the October

Yr sincerely
H. W. Trautapfel

A. Trautapfel

Attorney-General

9 Nov 1932

Without prejudice

Dear Sir

I beg to acknowledge
receipt of your letter enclosing
proposed plan of the District
of Paphos and shall be
glad to see Mr. Clender
and yourself at 4 o'clock
this afternoon about it

Yours faithfully
Howard Clender

H.C.

A. Triantafylides

1. Plea of guilty.
2. Request to make a statement of explanation of the plea.

I admit substantially the contents of the statements as set out in the information, although I allege that on certain points there is a material difference between those statements & my speeches as delivered in the Church.

"When I was making the above speeches ~~any political view was~~ ^{of entirely} ~~out of my mind~~ I simply thought it my duty whenever occasion had arisen to criticise the acts of those persons who out of passion gave false evidence or exaggerated the true state of facts in order to convict their co-villagers, and to praise those Cypriotes who ^{lost their lives} following the greatest example of Christendom did not hesitate to sacrifice their lives for their ideals & for the love of their country..

I did not intend, in so doing, to

